

Сьогодні, як зазначає М. Волощак, найбільшу загрозу для української мови створює калькована російська мова, так званий «суржик», спілкування яким може призвести до втрати самобутності української мови. [2, 31]. О. Сербенська вважає, що саме суржик загрожує змінити мову [1, 7]. Тому дбати про чистоту мови й уникати росіянізмів – завдання кожного з нас.

Помітною тенденцією під час усного мовлення студентів є наголошування слів за російськомовними моделями. Тобто українські слова часто помилково наголошують за нормами, характерними для російської мови: *заКінчити одИнадцять, нЕнавість, середИна, рУсло, чернозЕм* тощо.

Велика кількість лексичних помилок, зокрема в усних відповідях, доповідях студентів, припадає також на тавтологію (поєднання однокоренових слів): *за свідченням свідків (за свідченням очевидців)* та плеоназми (надлишковість засобів): *головна суть проблеми (суть проблеми)*. Причинами виникнення таких мовленнєвих вад часто є незнання значень іншомовних слів, які сполучають з власне українськими з тим самим значенням: *вільна вакансія (вакансія – це і є вільне місце), директивні вказівки (директиви – це вказівки)*.

Також порушують культуру усного та писемного спілкування зловживання мовцем іншомовними словами: *фактор* замість *чинник*; *дистилювати* замість *очищувати*; *респектабельний* замість *поважний*.

Призводить до низки помилок та двозначності висловлювання невміння студентами розрізняти значення паронімів (близьких за звуковим складом слів): *дружний – дружній; показник – показчик; книжний – книжковий* та семантичних синонімів: *білет – квиток; об'єм – обсяг; вірний – правильний* тощо.

Лексика студентів, особливо в останні роки, тяжіє до активізації англіцизмів (*селфі, гаджет, челендж, хайп, лайк, фітбек, паті*) та жаргонізмів (*вишка, ботан, студак, препод, глюки, депресняк, лаба, лажя, чувак*) тощо. Уживання таких слів засмічує мовлення, робить його невиразним та бідним.

Відчуваючи нагальну потребу пошуку умов та засобів забезпечення досконалого володіння основами культури української мови, вбачаємо за потрібне впровадження в ЗВО курсу «Культура ділового мовлення». На жаль, дисципліна «Українська мова (за професійним спрямуванням)», викладання якої передбачено на першому курсі (всього 30 аудиторних годин) не може повною мірою забезпечити володіння основами культури української мови та знання фахової мови. Тому запровадження на першому курсі «Культури ділового мовлення», а на другому чи третьому курсах – «Української мови (за професійним спрямуванням)» забезпечить повноцінне володіння засобами мовної, мовленнєвої та професійно-комунікативної компетенцій.

Отже, дбати про культуру мовлення – це кропітка щоденна праця, яка вимагає постійної уваги до мовлення, цілеспрямованого, майстерного використання мовно-виражальних засобів та комплексу державних заходів щодо забезпечення володіння українською мовою на найвищому її рівні в усіх сферах суспільного життя.

Висновок. Досконале володіння культурою мовлення є важливим компонентом підготовки майбутніх фахівців, а забезпечення мовної стійкості громадян сьогодні – це протидія мовно-культурній асиміляції, збереження вірності українській мові.

Таким чином, важливими завданнями майбутньої гуманітарної політики України, передусім мовної, має стати підвищення престижу української літературної мови, створення досконалих навчальних методик щодо її вивчення, збільшення кількості годин для вивчення української мови у ЗВО, пошук шляхів поширення української мови серед неофіційних сфер спілкування. Дуже важливо взяти із сьогоднішнього уроку та унеможливити колоніальний вплив російської мови в усіх сферах суспільного життя.

ЛІТЕРАТУРА

- [1]. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : посібник / за заг. ред. О. Сербенської. Львів : Світ, 1994. — С. 7.
- [2]. Волощак М. Й. Збірник мовностилістичних порад лінгвістів, літературознавців, публіцистів / М. Й. Волощак. — К. : Марія Волощак, 2019. — 240 с.
- [3]. Головащук С. І. Українське літературне слововживання : навч. посіб. / С. І. Головащук. — Київ : Вища школа, 1995. — 319 с.
- [4]. Соціолінгвістичний моніторинг мовою статистики: Збірник матеріалів / За ред. А. Ю. Пономаренко. — К.: НДІУ, 2006.
- [5]. Ткаченко О. Б. Українська мова і мовне життя світу / О. Б. Ткаченко; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. — Київ: Спалах, 2004. — 271 с.
- [6]. <http://archive.ndiu.org.ua/fulltext.html?id=1157>

Ukrinization By War: Fostering Students' Language Culture

Petrovych L.I.,

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Abstract. Analyzed problems of students' language culture. Found main means of formation of individual language culture in higher education institutions.

Key words: language culture, language resilience, Ukrainian language, students.

УДК 378.147:811.161.2

**ПРАКТИЧНА ВАЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ
НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)**

Гарбар І.В.*старший викладач кафедри сучасних мов**iryna.garbar@nuos.edu.ua***Гарбар А.І.***старший викладач кафедри сучасних мов**Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова**Миколаїв, Україна**andrii.garbar@nuos.edu.ua*

Анотація. У дослідженні розглянуто доцільність та практичну важливість використання інтерактивних методів навчання на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням). З'ясовано основні переваги інтерактивних методів навчання над традиційними. Проаналізовано найбільш використовувані інтерактивні методи: ділові ігри та кейс-метод.

Ключові слова: спілкування, інтерактивні методи, ділові ігри, кейс-метод, професійна підготовка.

Вступна частина. Запорукою успіху у формуванні фахівця будь-якої галузі є компетентнісний підхід, який передбачає не лише належне знання норм української мови, а й здатність креативно діяти особисто чи взаємодіяти у колективі, а набуті знання та досвід застосовувати у різних мовленнєвих ситуаціях, бути готовим до успішної професійної діяльності. На думку Н. П'яст, саме інтерактивне навчання сприяє виробленню гуманістичних установок на моральні цінності, створенню атмосфери співробітництва і сприятливого мікроклімату для розвитку самодостатньої особистості. [3, с.98] Важливим завданням

інтерактивного навчання є створення комфортних умов навчання, за яких студент відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, що робить процес навчання більш результативним.

Мета—дати опис та з'ясувати практичну важливість ділових ігор та кейс-методу у методиці навчання студентів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням).

Основна частина. Інтерактивні методи навчання є важливим аспектом під час проведення практичних занять з української мови (за професійним спрямуванням), так як спонукають студентів до активного продуктивного спілкування, стимулюють до творчої діяльності, розвивають пізнавальну активність, сприяють інтелектуальному і мовленнєвому розвитку, пробуджують інтерес до майбутньої професії. О. Кравченко-Дзондза стверджує, що інтерактивні методи навчання будуються на принципах взаємодії, активності студентів, опори на груповий досвід, обов'язкового зворотного зв'язку. Створюється середовище освітнього спілкування, яке характеризується відкритістю, взаємодією учасників, рівністю їхніх аргументів, накопиченням спільного знання, можливістю взаємної оцінки і контролю [2, с. 99].

Важливим методом розвитку ефективного міжособистісного спілкування є *ділові ігри* — найактивніший інтерактивний метод навчання мови, який забезпечує розвиток українського мовлення, формує й вдосконалює уміння та навички комунікації українською мовою в різноманітних близьких до реальних ситуацій, орієнтує студентів на планування особистої мовленнєвої поведінки і прогнозування поведінки співрозмовника. Ігрові прийоми полегшують засвоєння складних граматичних конструкцій, поповнюють словниковий запас, максимально наближають освітній процес до практичної фахової діяльності. Під час засвоєння та узагальнення тем з лексики, зокрема після вивчення тем *«Паронімічний вибір слова»* чи *«Синонімічний вибір слова»* варто провести гру-розминку *«Тлумачний словник»*. Група ділиться на дві команди. Кожна команда готує для суперників синонімічні та паронімічні пари, яким треба дати тлумачення та навести приклади. Гравці, які пропонують пари для тлумачення, повинні самі знати їхнє визначення. Гра проводиться без попередньої підготовки. Словниками, довідниками для пошуку слів послуговуватися не можна.

Щоб зацікавити студентів професійною діяльністю, варто провести гру *«Моя майбутня професія»*. На початковому етапі необхідно виділити в групі журі (декілька осіб) і розділити інших студентів групи на дві команди. Кожна команда готує запитання на зразок: чи знають студенти історію та розвиток своєї майбутньої професії, сфери діяльності, у яких можуть бути задіяні фахівці їхнього профілю, чи є майбутнє обраної професії тощо. Кожна команда обирає капітана. Капітани організовують гру-змагання. По черзі капітани команд ставлять запитання. Відповіді на запитання готують учасники команд. Журі оцінює за п'ятибальною системою як питання, так і відповіді, а також підбиває підсумки. Кінцевою метою ділової гри на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) є відпрацювання комунікативних навичок та умінь).

Використання кейс-методу в методиці навчання української мови (за професійним спрямуванням) мотивує майбутнього фахівця студіювати інноваційні технології, вчить легко орієнтуватися в безмежному інформаційному просторі, збільшує частку самостійної дослідницької діяльності [1, с.58]. Кейс-метод особливо важливий з позицій формування особистісних якостей студентів, оскільки є не тільки навчальним, але й пізнавальним. *Під час опрацювання теми «Основи культури мовлення» доцільно використати метод кейсу.* Заздалегідь студентам повідомляється тема заняття. На початковому етапі формуються групи, учасники яких готують повідомлення про найважливіші мовленнєві функції, лексичні та граматичні елементи мови, роль словників та довідників у підвищенні фахової мовленнєвої культури тощо. На другому етапі відбувається моделювання освітньої діяльності: між студентами розподіляються обов'язки; усвідомлюються проблеми; з'ясовується ситуація, що спричинила виникнення проблеми; залучаються учасники до обговорення ситуації та вибору кращого рішення. Пропонуються питання для обговорення:

- Які тонкощі рідної мови доречно враховувати під час спілкування?
- Які лексичні та граматичні анормативи впливають на культуру мовлення?
- Що можна порадити майбутньому фахівцю для поліпшення культури мовлення?

Після відповідей на запитання обговорюються точки зору учасників групи. На завершальному етапі підбиваються підсумки. Із заключним словом до розмови долучається викладач.

Висновок. Застосування інтерактивних методів навчання на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) сприяє розвитку навичок комунікативного діалогічного спілкування студентів, забезпечує інтеграцію теорії і практики, вдосконалює навички прийняття рішень в умовах обмеженого часу, надає можливість студентам порівнювати свої комунікативні вміння з вміннями інших учасників навчального процесу, стимулює викладача до вдосконалення стилю роботи та розроблення нових завдань.

Нині використання інтерактивного навчання є невід'ємною частиною процесу професійної підготовки майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієць О.М. Використання кейс-методу у формуванні та розвитку дискурсного мовлення старшокласників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2019. № 64, Т. 1. С. 56–58.
2. Кравченко-Дзондза О. Формування комунікативної компетенції студентів у процесі вивчення дисциплін філологічного циклу. *Молодь і ринок*. Дрогобич, 2014. № 7(114). С. 98–102.
3. П'яст Н. Й. Використання інтерактивних методів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням). *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2010. № 1. С. 98-102.

Practical Importance Of Using The Interactive Methods During The Lessons Of Ukrainian (For Professional Course)

Garbar I.V., Garbar A. I.

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Annotation. Practicability and practical importanse of using interactive methods during the lessons of Ukrainian (for professional course) have been considered. The main advantages of interactive methods instead of traditional methods have been shown. The most using interactive methods, such as business play and case-stady have been analyzed.

Key-words: communication, interactive methods, business plays, case-study, professional training.

УДК 004.853:616-036..21:355.01

ДОСВІД ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19 ЯК ОСНОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Давиденко О.Б.

старший викладач кафедри сучасних мов

Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

м Миколаїв, Україна

alesha020272@gmail.com

Анотація. Наведено, проаналізовано та узагальнено основні інструменти та навички, набуті викладачами та студентами закладів вищої освіти під час дистанційного навчання в